

УДК 94:323.15](477) «199/201»

DOI: 10.31470/2518-7600-2019-8-367-371

**REVIEW OF THE MONOGRAPH
BY V. KOTSURA «NATIONAL MINORITIES OF
UKRAINE IN THE CONTEXT OF SOCIO-POLITICAL
TRANSFORMATIONS OF 1990'S OF 20 CENTURY –
BEGINNING OF 21 CENTURY»: MONOGRAPH.
PEREIASLAV- KHMELNYTSKYI, (KYIV REGION.):
DOMBROVSKA Y.M., 2019.**

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ
КОЦУРА В.В. НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ УКРАЇНИ В
КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ 90-Х РР. ХХ СТ. – ПОЧ. ХХІ СТ.:
МОНОГРАФІЯ. ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ:
ДОМБРОВСЬКА Я.М., 2019.**

**РЕЦЕНЗИЯ НА МОНОГРАФИЮ
КОЦУРА В.В. НАЦИОНАЛЬНЫЕ МЕНЬШИНСТВА
УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ ОБЩЕСТВЕННО-
ПОЛИТИЧЕСКИХ ТРАНСФОРМАЦИЙ 90-Х ГГ. ХХ СТ.
- НАЧ. ХХ В. .: МОНОГРАФИЯ. ПЕРЕЯСЛАВ-
ХМЕЛЬНИЦКИЙ: ДОМБРОВСКАЯ Я.М., 2019.**

Віктор Даниленко,
доктор історичних наук
професор, член-кореспондент
НАН України, завідувач
відділу історії України
другої половини ХХ століття
shln_2010@ukr.net
Інституту історії України
НАН України,
вул. Грушевського 4,
м. Київ, Україна,
01001

Victor Danilenko,
Doctor of Sciences in History,
Professor, member of the
National Academy of Sciences
of Ukraine, Head of the
Department of History of
Ukraine second half of XX
century
shln_2010@ukr.net
Institute of History of Ukraine of
National Academy of Sciences
of Ukraine
01001, Ukraine, Kyiv,
Grushevskogo 4 st.

В умовах розбудови української державності особливої ваги набуває зміцнення її наукового потенціалу та формування кваліфікованих професійних кадрів. Подальший розвиток України в сучасних умовах пов'язаний з орієнтацією на метамодерні тенденції суспільного відтворення.

Суть цих тенденцій – дедалі зростаюче використання інформації і знань, як найважливішого виду ресурсів, який все більшою мірою визначає майбутнє держави. Водночас у сучасному світі не пропонується певної «правильної» одиничної чи плюралістичної позиції, натомість стверджується, що її слід шукати особисто і лишатися в стані пошуку між протилежностями. У даному ракурсі актуальним виявляється авторський погляд В.В. Коцура на проблематику національних меншин України 90-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. Дослідником поглиблюється думка, яка активно обговорюється в сучасному інтелектуальному просторі, про роль суспільно-політичних трансформацій та їх вплив на статус українців, інших етнічних спільнот в Україні, формування громадянської ідентичності поліетнічного населення держави. Підтвердженням цієї думки слугують прорахунки російського агресора щодо розколу українського суспільства за національною ознакою, на що робилася ставка сусідньої держави напередодні неоголошеної російсько-української війни.

Автором подається сучасне бачення духовно-інтелектуальної ситуації, що склалася в багатонаціональному українському соціумі, появи нових суджень щодо державного регулювання процесів політизації етнічності в Україні у відповідь на зовнішньополітичні виклики XXI ст.

Висвітлення проблематики національних меншини України в контексті суспільно-політичних трансформацій 90-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. обумовлена насамперед потребою критичного переосмислення пройдених етапів розвитку, уникаючи помилок минулого заради майбутнього. У цьому плані монографія В.В. Коцура є актуальною і дає відповіді на низку питань, зумовлених викликами XXI століття в царині міжнаціональних відносин.

У структурі монографії сім розділів та додатки, в яких послідовно висвітлюються різні аспекти суспільно-

політичного, соціокультурного життя національних меншин України на тлі трансформаційних процесів 90-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.

Автором ґрунтовно проаналізовано стан наукової розробки проблеми, концептуальні підходи в історіографічному дискурсі, на основі широкого кола джерел простежено процес нагромадження і поширення в просторово-часовому вимірі історичних знань щодо місця і ролі національних меншин у соціокультурному і політичному просторі незалежної Української держави.

У першому розділі автор зосереджується на дослідницькій рефлексії, інтерпретації і власному баченні актуальної проблематики національних меншин 90-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. Відслідковуються здобутки і характерні погляди вітчизняних і зарубіжних дослідників в осмисленні проблематики національних меншин, особливо їх впливу на становлення державної етнонаціональної політики, формування нормативно-правової бази міжнаціональних відносин незалежної Української держави та структурування державного регулювання етнонаціональних відносин. Усі ці питання дослідник розглядає в контексті зовнішньополітичних викликів першої половини 1990 - х рр.

Етнополітичні процеси в Україні другої половини 1990-х рр., їх провідні тенденції та складники розвитку розглянуто у третьому розділі. Особливу увагу дослідник концентрує на виявленні визначальних чинників етнополітичних відносин в Україні другої половини 1990-х рр., імплементації міжнародних угод в сфері регулювання міжнаціональних відносин. Етнополітичний простір України автор характеризує в ракурсі неоімперських впливів Російської Федерації, втручання її у внутрішнє життя суверенної держави.

Особливостям етнонаціональних процесів в Україні на початку ХХІ століття, аналізу нормативно-правової бази етнонаціональних відносин в Україні присвячується четвертий розділ. Тут відслідковується ставлення національних меншин до «Помаранчевої революції» 2004 р., перебіг подій суспільно-політичного життя початку ХХІ ст.

У п'ятому розділі національні меншини України розглядаються в динаміці суспільно-політичного життя 2004-2010 рр. під кутом зору суспільних очікувань від реалізацій ідей-стратегій «помаранчевої» команди та нереалізованих проєктів, нових зовнішньополітичних викликів.

Характерні етнополітичні чинники соціально-економічного життя в Україні напередодні російсько-української війни (2010-2014 рр.) висвітлюються автором у шостому розділі монографічного дослідження. Дослідник відслідковує трансформації нормативно-правової бази міжнаціональних відносин в Україні 2010-2014 рр., державного регулювання під впливом зовнішньополітичних чинників початку нового тисячоліття.

Сьомий розділ присвячений етнополітичним процесам в Україні в умовах неоголошеної російсько-української війни. Чільне місце відводилося проблематиці «гібридної війни» і зовнішньополітичних впливів на національні меншини в Україні.

Отже, автор спробував розкрити багатогранну проблематику національних меншин України на тлі соціально-політичних трансформацій на зламі століть, в умовах геополітичних викликів, а саме: російської агресії, гібридної війни, насаджування в інформаційному просторі ідей «русского мира». Положення й висновки монографічного дослідження мають певні практичні виміри і можуть бути використані в освітньо-науковій роботі вищої школи. У роботі побіжно автором з'ясовуються окремі дефініції: «національні меншини», «етнополітика», «етнічні спільноти», «російсько-українська війна», «гібридна війна», «русский мир», «зовнішньополітичний вплив», «геополітика», «захист прав соотечественников» тощо. Проте, на нашу думку, дані поняття потребують більш глибокої текстуальної характеристики під кутом зору сучасного наукового дискурсу. Повнішої акцентуації потребують соціально-економічні аспекти діяльності національних меншин в умовах трансформаційних процесів в Україні 90-х рр. XX ст. та глобальних змін на початку XXI ст.

В цілому творча пошукова, аналітико-критична робота, проведена дослідником, заслуговує на позитивну оцінку з

огляду на її актуальність і соціальний запит. До цього слід додати і окреслені В.В. Коцуром у висновках перспективні теми подальших наукових розвідок у царині суспільно-політичного життя національних меншин. Йдеться насамперед про розробку проблематики національних меншин в Україні 90-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. як за галузевим, так і регіональним принципами. Автору вдалося досягнути дослідницької мети, а тому монографія буде корисною не лише для вузького кола фахівців, але й для усіх, хто цікавиться історією України, проблемами міжетнічних відносин в умовах глобалізації, коли стираються географічні кордони соціальних, економічних і культурних систем, посилюється взаємозалежність світу.